

Konkurences tiesību ziņas 05/2016

Cienījamais lasītāj!

Šajā zvērinātu advokātu biroja COBALT sagatavotajā konkurences tiesību jaunumu apskatā atradīsiet ziņas par, mūsuprāt, nozīmīgākajām nozares aktualitātēm.

Šiem un citiem mūsu biroja jaunumiem ātrāk un ērtāk ir iespējams sekot arī COBALT Latvijas biroja Twitter kontā [@COBALT_LV](https://twitter.com/COBALT_LV).

Ar cieņu –

Dace Silava-Tomsone
Vadošā partnere,
ES un konkurences tiesību
prakses grupas vadītāja

 [+371 6720 1800](tel:+37167201800)
 dace.silava-tomsone@cobalt.legal

Uģis Zeltiņš
Zvērināts advokāts

 [+371 6720 1800](tel:+37167201800)
 ugis.zeltins@cobalt.legal

Šajā numurā

- Konkurences tiesību attīstība: grozījumi Konkurences likumā
- Tiesu prakse: ES Tiesa vērtē saskaņotas darbības IT vidē; Augstākā tiesa atceļ Administratīvās apgabaltiesas spriedumu SIA *Palink* lietā
- Citviet: Vācijas un Francijas konkurences aizsardzības iestādes pēta “lielos datus”

Igaunija

+372 665 1888
tallinn@cobalt.legal

Latvija

+371 6720 1800
riga@cobalt.legal

Lietuva

+370 5250 0800
vilnius@cobalt.legal

Baltkrievija

+375 17 336 0093
minsk@cobalt.legal

Konkurences tiesību attīstība

Grozījumi Konkurences likumā

[Likumprojekts Nr. 269/Lp12](#)

2016. gada 12. maijā Saeima trešajā un galīgajā lasījumā pieņēmusi ilgi gaidītos grozījumus Konkurences likumā. Grozījumi, kuriem jāstājas spēkā 2016.gada 15.jūnijā, ievieš vairākas būtiskas izmaiņas līdzšinējā regulējumā.

Konkurences padomes pilnvaras

Būtiski tiks palielinātas Konkurences padomes (KP) pilnvaras, paredzot vairākus jaunus mehānismus kā KP varēs iegūt izmeklēšanai nepieciešamo informāciju, un nodrošināt savu lēmumu izpildi:

- Izmeklējot aizliegtas vienošanās KP, pamatojoties uz tiesneša lēmumu vai ar datu subjekta piekrišanu, tiks nodrošināta pieeja elektronisko sakaru komersanta (uzņēmumi, kas sniedz datu pārraides un TV pakalpojumus) glabātajiem datiem, piemēram, izsaucēja un izsauktā telefona numuram, abonenta identifikācijas datiem, IMEI un IMSI numuriem, IP adresei, utt.
- Izmeklējot jebkādu Konkurences likuma pārkāpumus KP, pamatojoties uz tiesneša lēmumu, būs tiesības pieprasīt kredītiestādei sniegt tās rīcībā esošās neizpaužamās ziņas, proti, ziņas par klientu un viņa darījumiem, kuras kredītiestāde iegūst, sniedzot klientam finanšu pakalpojumus.
- Ja ar KP lēmumu uzliktais tiesiskais pienākums netiks pildīts, KP varēs veikt tiesiskā pienākuma izpildi piespiedu kārtā, piemērojot lēmuma nepildītājam piespiedu naudu. Piespiedu naudas apmērs var tikt noteikts līdz 5% no pēdējā finanšu gada vidējā vienas dienas neto apgrozījuma par katru dienu, bet ne mazāk kā 250 *euro* par katru dienu līdz tiesiskā pienākuma izpildei.
- Tiks palielināti sodi par nesadarbošanos ar KP. Turpmāk naudas sods par nesadarbošanos (informācijas nesniegšanu, likumīgo prasību nepildīšanu, aizzīmogojuma bojāšanu, utt.) varēs tikt noteikts līdz 1% apmēram no uzņēmuma pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma.

Tirgus dalībniekiem turpmāk jārēķinās, ka KP plašāk izmantos iespējas pierādīt pārkāpumus balstoties uz dažādiem tehniskiem vai finansiāliem datiem, piemēram, informāciju par regulāru telefonisku saziņu starp tirgus dalībnieku darbiniekiem.

Pozitīva ziņa tirgus dalībniekiem ir izmaiņas likumā, kas paredz, ka KP, ierodoties apmeklējumā pie tirgus dalībnieka, turpmāk būs pienākums uzrādīt lēmumu, kurā norādīts pārbaudes priekšmets un mērķis. Tāda pati prasība būs attiecināma arī uz tiesas lēmumiem par izmeklēšanas darbību veikšanu. Prasība formulēt pārbaudes priekšmetu un mērķi dos iespēju tirgus dalībniekiem labāk aizstāvēt savas tiesības gadījumos, kad rodas aizdomas par to, ka iestāde devusies tā saucamajā “zvejas ekspedīcijā” (*fishing expedition*), cerot atrast pierādījumus pārkāpumiem, par kuru pastāvēšanu tai ziņu vēl nav.

Igaunija

Latvija

Lietuva

Baltkrievija

+372 665 1888
tallinn@cobalt.legal

+371 6720 1800
riga@cobalt.legal

+370 5250 0800
vilnius@cobalt.legal

+375 17 336 0093
minsk@cobalt.legal

Apvienošanās kontrole

Likums noteiks jaunus apvienošanās ziņojuma iesniegšanas sliekšņus. Apvienošanās ziņojums KP būs jāsniedz, ja izpildīsies šādi nosacījumi:

- apvienošanās dalībnieku kopējais apgrozījums iepriekšējā finanšu gadā Latvijas teritorijā ir bijis ne mazāks par 30 miljoniem *euro*; un
- vismaz divu apvienošanās dalībnieku apgrozījums iepriekšējā finanšu gadā Latvijas teritorijā ir bijis ne mazāks par 1,5 miljoniem *euro* katram.

Likuma izmaiņas atceļ jau gadiem kritizēto apvienošanās ziņojuma iesniegšanas tirgus daļas sliekšni, kuras noteikšana daudzos gadījumos bija sarežģīta un radīja neskaidrību par to, vai pastāv ziņošanas pienākums. Vienlaikus, ziņojuma iesniegšanas apgrozījuma sliekšņi pazemināti, nedaudz paplašinot potenciālo ziņojumu iesniedzēju loku.

Tāpat turpmāk KP 12 mēnešu laikā no apvienošanās īstenošanas dienas varēs pieprasīt iesniegt ziņojumu, ja apvienošanās neatbildīs iepriekš minētajiem ziņojuma iesniegšanas nosacījumiem, bet:

- apvienošanās notiks konkrētajā tirgū, kurā darbojas apvienošanās dalībnieki (apvienojas konkurenti), un to kopējā tirgus daļa šajā konkrētajā tirgū pārsniedz 40%; un
- ir pamatotas aizdomas, ka apvienošanās rezultātā var rasties vai nostiprināties dominējošais stāvoklis vai var tikt būtiski samazināta konkurence konkrētajā tirgū.

Šāda noteikuma ieviešana nozīmē, ka gadījumos, kad apvienojas konkurenti ar samērā lielu kopējo tirgus daļu, apvienošanās dalībniekiem būs jāveic situācijas pašnovērtējums. Ja pastāv risks, ka apvienošanās atbilst minētajiem kritērijiem, pusēm jārikojas proaktīvi iesniedzot brīvprātīgu apvienošanās ziņojumu vai saņemot KP apliecinājumu, ka tā neizmantos savas tiesības pieprasīt ziņojumu jau pēc darījuma noslēguma.

Par apvienošanās ziņojuma neiesniegšanu varēs tikt piemērots naudas sods līdz 3% apmēram no jaunā tirgus dalībnieka vai izšķirošās ietekmes ieguvēja pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma. Identisks sods varēs tikt piemērots arī, ja apvienošanās būs veikta pretēji aizliedzotam KP lēmumam vai lēmumam ar nosacījumiem.

Par apvienošanās ziņojumu izvērtēšanu turpmāk būs maksājama valsts nodeva, kuras apmērs vēl jānosaka Ministru kabinetam. Līdz šim Latvija bija viena no retajām valstīm, kur valsts nodeva par apvienošanās izvērtēšanu nebija maksājama.

Zaudējumu atlīdzība

Likumā nostiprinātas personas, kura cietusi zaudējumus Konkurences likuma pārkāpuma dēļ, tiesības prasīt no pārkāpēja atbilstošu atlīdzinājumu. Smagākā pārkāpuma (karteļa vienošanās) gadījumā tiks prezumēts, ka pārkāpums ir radījis kaitējumu un tā rezultātā cena paaugstināta par 10 procentiem, ja vien karteļa dalībnieks nespēs pierādīt pretējo.

Noteikums pārliet pierādīšanas smagumu uz karteļa dalībnieka pleciem un var prognozēt, ka šādas prezumpcijas ieviešana vismaz zināmā mērā palielinās privātu zaudējumu prasību skaitu.

Igaunija	Latvija	Lietuva	Baltkrievija
+372 665 1888 tallinn@cobalt.legal	+371 6720 1800 riga@cobalt.legal	+370 5250 0800 vilnius@cobalt.legal	+375 17 336 0093 minsk@cobalt.legal

ES Tiesa vērtē saskaņotas darbības IT vidē

[21.01.2016 spriedums lietā C-74/14 \[Eturas UAB un citi\]](#)

Pēc Lietuvas Augstākās administratīvās tiesas lūguma ES Tiesa vērtēja informācijas tehnoloģiju sistēmas un tās lietotāju (ceļojumu aģentūru) mijiedarbību konkurences ierobežošanā. Proti, ES Tiesa analizēja, vai trešās personas (IT sistēmas administrators) e-pastā izsūtīts paziņojums par piemērojamām atlaidēm un tehniskām izmaiņām sistēmā ir kvalificējams kā aizliegta vienošanās par cenām, ja IT sistēmu izmantojošie uzņēmumi nav iebilduši pret administratora rīcību.

30 ceļojumu aģentūras Lietuvā izmantoja kopīgu ceļojumu rezervēšanas tiešsaistes sistēmu, kuras administrators ar e-pasta starpniecību paziņoja vismaz divām ceļojumu aģentūrām par 3% atlaidi internetā veiktai ceļojumu rezervēšanai un tehniski nodrošināja atlaides piemērošanu. Būtiski, ka lietā nebija pierādījumu par sistēmas dalībnieku tiešu saziņu, savstarpēji saskaņojot atlaides ceļojumiem – atlaides automātisku samazināšanu līdz 3% robežai noteica *E-TURAS* programmatūras sistēmas administrators *Eturas UAB*.

ES Tiesa secināja, ka, ja uzņēmumi zināja par sistēmas administratora nosūtīto paziņojumu, uzskatāms, ka uzņēmumi ir piedalījušies saskaņotās darbībās. Tomēr vienlaikus EST Tiesa norādīja, ka uzņēmumi var atspēkot šo prezumpciju, pierādot, ka tie (1) nav saņēmuši vai izlasījuši paziņojumu; (2) ir publiski norobežojušies no saskaņotām darbībām vai par tām ziņojuši atbildīgajām iestādēm; vai (3) sistemātiski piemērojoši atlaidi, kas pārsniedz administratora noteikto maksimālo robežu.

ES Tiesas spriedums nozīmē, ka komersantiem, kuri tiešsaistes sistēmas izmanto kopā ar konkurentiem, ir ieteicams vērtēt sistēmas administratora paziņojumus no konkurences tiesību viedokļa un aktīvi norobežoties no vēstījumiem, kas var dot pamatu apgalvojumam par it kā saskaņotiem darījumu noteikumiem.

Augstākā tiesa atceļ Administratīvās apgabaltiesas spriedumu SIA *Palink* “enkurnomieka” lietā

[07.01.2016 spriedums lietā SKA-3/2016 \[SIA *Palink*\]](#)

Augstākā tiesa ir atcēlusi Administratīvās apgabaltiesas spriedumu, ar kuru bija atstāts spēkā Konkurences padomes lēmums sodīt SIA *Palink* par aizliegtas vienošanās noslēgšanu, kuras mērķis esot apgrūtināt citu tirgus dalībnieku iekļūšanu tirgū. Konkurences padome uzlika SIA *Palink* naudas sodu 18 497,33 EUR apmērā par Konkurences likuma 11. panta pirmās daļas 7. punkta pārkāpumu.

Faktiskie apstākļi ir līdzīgi *Rimi* (SKA-3/2014) un *Maxima* (SKA-101/2014) lietām, kurās bija vajadzīga tirdzniecības centru enkurnomieka ikreizēja piekrišana, lai attiecīgajos tirdzniecības centros telpas varētu nomāt cits mazumtirgotājs. Šāda klauzula bija ietverta arī SIA *Palink* noslēgtajos telpu nomas līgumos, kas paredzēja iznomātāja pienākumu saskaņot ar SIA *Palink* grupas uzņēmumiem telpu iznomāšanu trešajām personām.

Rimi lietā Augstākā tiesa atzina, ka šādas vienošanās ir konkurenci ierobežojošas “pēc mērķa”, tāpēc Konkurences padomei nebija pienākuma pierādīt kaitīgas sekas. Savukārt *Maxima* lietā Augstākā tiesa nepalāvēs uz iepriekšējiem secinājumiem un vērsās ES Tiesā ar jautājumiem par vienošanās aizlieguma interpretāciju. ES Tiesa spriedumā lietā C-345/14 norādīja, ka (1) noteikums, ar kuru nomniekam ir piešķirtas tiesības iebilst pret citu telpu iznomāšanu, nenozīmē, ka šī līguma mērķis ir konkurenci ierobežojošs; un, (2) lai pierādītu pārkāpumu, ir jāvērtē nevis vienošanās mērķis, bet gan

Igaunija	Latvija	Lietuva	Baltkrievija
+372 665 1888 tallinn@cobalt.legal	+371 6720 1800 riga@cobalt.legal	+370 5250 0800 vilnius@cobalt.legal	+375 17 336 0093 minsk@cobalt.legal

tās sekas.

Palink lietā Augstākā tiesa analizēja ES Tiesas spriedumu, kā arī lūdza puses sniegt paskaidrojumus saistībā ar prejudiciālo nolēmumu *Maxima* lietā. Konkurences padome iebilda, ka ES Tiesa nav sniegusi skaidru atbildi par to, kā būtu vērtējama konkrētā vienošanās, tomēr, ievērojot Latvijas šauro tirgu, tā jebkurā gadījumā ir konkurenci kavējoša pēc tās mērķa.

Augstākā tiesa nepiekrita Konkurences padomes iebildumiem, secinot, ka ES Tiesas „*sprieduma būtība ir tajā, ka vienos apstākļos šāda satura vienošanās var būt konkurenci ierobežojošas, bet citos apstākļos – nē.*” Augstākā tiesa uzsvēra, ka *Palink* un *Maxima* lietas ir līdzīgas un ES Tiesa nav atbalstījusi Konkurences padomes viedokli par vienošanās acīmredzamo kaitīgumu konkurencei.

Visbeidzot, Augstākā tiesa atzina, ka Konkurences padomei ir atbilstoša kompetence novērtēt situāciju Latvijā un noteikt, vai vienošanās ir konkurenci ierobežojoša „*pēc mērķa*”, tomēr „*Konkurences padomei būtu jābūt stipriem argumentiem, lai pie šāda secinājuma nonāktu.*” Izvērtējusi Administratīvās apgabaltiesas spriedumā ietverto pamatojumu, Augstākā tiesa šādus argumentus neatrada.

Tāpat kā *Maxima* lietā arī *Palink* lietā Augstākā tiesa Konkurences padomei atgādināja, ka gadījumā, ja Administratīvā apgabaltiesa lēmumu atcels, iestādei principā būs tiesības pieņemt jaunu, bet citādi motivētu nelabvēlīgu lēmumu. Tā iestāde drīkstēšot rīkoties gadījumā, „*ja faktiskie apstākļi ir tādi, ka situācija nevar iztikt bez attiecīga tiesiskā regulējuma*”. Tāpēc uz Konkurences padomes un tiesu galavārdu par enkurnomnieku līgumiem vēl jāgaida.

Plašākā kontekstā *Palink* lieta ir interesanta kā viena no pirmajām lietām Latvijas konkurences tiesību piemērošanas jomā, kuras iznākumu ietekmējis ES Tiesas prejudiciāls nolēmums, ko pieprasījusi pati Augstākā tiesa. Nav noslēpums, ka jau daudzus gadus konkurences tiesību praktiķi ir kritiski norādījuši uz Eiropas mērogā unikālo Latvijas situāciju, Latvijas tiesām apstiprinot faktiski visus Konkurences padomes lēmumus. Tikai pavisam nesen, Augstākajai tiesai vairākās lietās griežoties pie ES Tiesas ar prejudiciāliem jautājumiem par konkurences tiesību interpretāciju, uzņēmumiem radusies jauna cerība savu reizi pierādīt, ka ne vienmēr iestāde ir nekļūdīga.

Igaunija

+372 665 1888
tallinn@cobalt.legal

Latvija

+371 6720 1800
riga@cobalt.legal

Lietuva

+370 5250 0800
vilnius@cobalt.legal

Baltkrievija

+375 17 336 0093
minsk@cobalt.legal

Vācijas un Francijas konkurences aizsardzības iestādes pēta "lielos datus"

[02.03.2016 Bundeskartellamt paziņojums \[DEU\]](#)

[10.05.2016. Autorité de la concurrence paziņojums \[FRA\]](#)

[10.05.2016. Bundeskartellamt un Autorité de la concurrence pētījums \[ENG\]](#)

Vācijas un Francijas konkurences aizsardzības iestādes vērtē, vai "lielo datu" ieguvē un izmantošanā varētu būt saskatāmi konkurences tiesību pārkāpuma riski. Lielie dati (*big data*) ir ļoti apjomīga, parasti strauji mainīga gan strukturēta, gan nestructurēta informācija, kā arī metožu kopums tās apstrādei ar mērķi iegūt cilvēkam uztveramu rezultātu. Mēdz sacīt, ka tos raksturo "četri V": *velocity* jeb liels izmaiņu ātrums, *variety* jeb veidu un formātu dažādība, *volume* jeb apjoms un *value* jeb vērtība, kuru sniedz sakarību atklāšana. Tipisks, bet tikai viens no daudziem piemēriem ir elektronisko ierīču parametru, lietotāju ieradumu, atrašanās vietu, sociālo tīklu sarakstes un citas informācijas kombinēta apstrāde, lai pielāgotu reklāmas.

Vācijas *Bundeskartellamt* ir uzsākusi izmeklēšanu pret *Facebook* uzņēmumiem Īrijā un Vācijā saistībā ar iespējamu dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu. *Bundeskartellamt* apgalvo, ka *Facebook* privātuma noteikumi, iespējams, ir pretrunā ar lietotāju tiesībām uz personas datu aizsardzību.

Bundeskartellamt uzskata, ka *Facebook* atrodas dominējošā stāvoklī sociālo tīklu tirgū, kur tas vāc, uzglabā un izmanto lietotāju personas datus. Lai izmantotu *Facebook*, lietotājiem ir jāpiekrīt neskaidriem personas datu izmantošanas noteikumiem. Pēc lietotāju profilu izveidošanas *Facebook*, iespējams, nodod personas datus tālāk saviem reklāmas sadarbības partneriem, kuri, ievērojot lietotāju norādītās intereses, piedāvā tiem atbilstošas reklāmas (*targeted advertising*). Ja pastāv saikne starp datu aizsardzības pārkāpumiem un dominējošo stāvokli, *Bundeskartellamt* ieskatā varētu būt iespējams konstatēt arī dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu.

Bundeskartellamt lēmums sākt izmeklēšanu jau radījis pretrunīgu reakciju: vieni slavē Vācijas konkurences iestādi par uzdrošināšanos risināt jautājumu, kuru nav vēlējusies uzņemties Eiropas Komisija, bet citi kritizē iestādi par mēģinājumu paplašināt tās pilnvaras ārpus konkurences tiesību jomas un vērtēt jebkuru dominējoša uzņēmuma pieļautu tiesību normu pārkāpumu kā dominējoša stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu.

Francijas *Autorité de la concurrence* ir paziņojusi, ka maijā uzsāks tirgus izpēti par lielajiem datiem kā dominējošā stāvokļa esamības un ļaunprātīgas izmantošanas faktoru. Iestāde vēlas noskaidrot, vai lielo datu esamība tirgus līderu rīcībā padara to pakalpojumus tik daudz pievilcīgākus, ka konkurenti nespēj sasniegt vai saglabāt nepieciešamo apjomu, kā arī vai dominējošie tirgus dalībnieki veic pasākumus ar mērķi ierobežot lielo datu pieejamību konkurentiem.

Abas iestādes arī ir veikušas kopīgu pētījumu "Konkurences tiesības un dati" (*Competition Law and Data*), kurā apspriesta lielo datu vērtēšana konkurences lietās un ticamākie veidi, kādos dominējošo tirgus dalībnieku rīcībā varētu izpausties lielo datu ļaunprātīga izmantošana. Iestādes secina, ka šādās lietās parasti būs jāatbild uz diviem "centrālajiem" jautājumiem: vai dati ir pieejami arī konkurentiem un vai datu dažādība un apjoms ir izšķiroši svarīgi? Tās arī uzsver, ka ietekme uz tirgu jāvērtē katrā gadījumā atsevišķi, t.i., ka šobrīd nav iespējams identificēt tādas darbības, kuru kaitīgumu drīkstētu prezumēt.

Igaunija

+372 665 1888
tallinn@cobalt.legal

Latvija

+371 6720 1800
riga@cobalt.legal

Lietuva

+370 5250 0800
vilnius@cobalt.legal

Baltkrievija

+375 17 336 0093
minsk@cobalt.legal